

3- Üçüncüsü: Kitab-ı âlemin tefsiri ve mahlukata karşı Allah'ın hücceti olan Kur'an'dır.

Üçüncüsü: Kitab-ı âlemin tefsiri ve mahlukata karşı Allah'ın hücceti olan Kur'an'dır.

Kur'an Kâinat Kitabının Tefsiridir

Tefsir, kapalı olan manayı açmak, görünmeyen hakikati ortaya çıkarmak demektir. Nasıl Kur'an ayetlerinin manalarını açıklayan tefsir kitapları varsa, Kur'an da kâinat kitabının tefsiridir. Çünkü kâinat başıboş bir varlıklar yığını değildir; her mahlûk Allah'ın kudret kalemiyle yazılmış bir ayettir. Fakat bu ayetleri herkes okuyamaz. Kur'an gelir, kuşa, ağaca, dağa, güneşe, yağmura, insana ve ölüme mana kazandırır.

Kur'an-ı Kerîm'in "**Kitab-ı âlemin tefsiri**" olması hakikatini, bahsettiğimiz bazı misallerle açıklayalım.

Kâinatı Bir "Saray", Unsurlarını Birer "Memur" Olarak Tefsir Etmesi

İnsan akli, Kur'an'ın nuru olmadan güneşe baktığında onu sadece devasa, kör bir gaz kütlesi veya tapınılacak sahte bir ilah olarak görebilir. Kur'an ise kâinatı bir saray, güneşi de o sarayın emre amade bir hizmetkârı olarak tefsir eder.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا

"Güneşi bir ışık (kaynağı), ayı da bir nur yapan O'dur." (Yûnus Suresi, 5)

Kur'an bu ayetiyle der ki: Şu gökyüzü tavanı, sizin için kurulmuş bir sarayın çatısıdır. O kaç milyon derecelik dehşetli güneş ise, sizin ısınmanız ve aydınlanmanız için o tavan asılmış bir **lambadır**. Kör, şuursuz, akılsız bir gaz kütlesi, kendi kendine insanı düşünüp ona lambalık yapamaz. Kur'an, güneşi tabiatın elinden alır, Allah'ın emrinde bir memur olarak insana takdim eder.

Bahar Mevsimini Bir "Haşir ve İhya" Sahnesi Olarak Tefsir Etmesi

İnsan, sonbaharda kuruyup ölen tabiata baktığında karamsarlığa kapılabilir; ölen insanların da toprakta çürüyüp yok olacağını zannedebilir. Kur'an, gözümüzün önündeki bahar mevsimini tefsir ederek, öldükten sonra dirilmenin (haşrin) en parlak delili olduğunu ilan eder.

فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۗ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ ۗ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“Allah’ın rahmet eserlerine bak ki, ölümünden sonra yeryüzünü nasıl diriltiyor. Şüphe yok ki O, ölüleri de elbette diriltecektir. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir.” (Rûm Suresi, 50)

Kışın yeryüzü adeta beyaz bir kefen giymiş ölü bir beden gibidir. Bahar geldiğinde ise milyonlarca bitki ve hayvan türü, kökleri toprak altında birbirine karışmış olduğu halde hiç şaşırmadan, kusursuzca yeniden dirilitilir.

Kur’an insana der ki: Her baharda koca dünyayı bir günde diriltten bir Kudret, seni topraktan çıkarıp haşir meydanına getirmekten aciz kalır mı? Kâinattaki bu icraat, ahiretin mahlukata karşı en büyük ihbarı ve ispatıdır.

Hayvanat Alemini Birer “Şefkat ve Rızık” Mucizesi Olarak Tefsir Etmesi

İnsan, vahşi hayata veya hayvanlara baktığında sadece bir yaşam mücadelesi görebilir. Kur’an ise hayvanları, arkasındaki nihayetsiz rahmeti gösteren birer şefkat mektubu gibi tefsir eder.

وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً ۗ نُسِقَتْ لَكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهِ ۗ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبْنَا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ

“Şüphesiz evcil hayvanlarda da sizin için bir ibret vardır. Size onların karınlarındaki fişkı ile kan arasından, içenlerin boğazından kolayca geçen tertemiz bir süt içiriyoruz.” (Nahl Suresi, 66)

Bir ineğin veya koyunun midesinde, kan ve sindirilmiş gıdaların (fişkın) tam ortasından, o

iki kirli ve sızıntılı şey birbirine karışmadan, bembeyaz, besleyici ve şifalı bir sütün süzülüp gelmesi kâinat kitabının en şefkatli kelimelerinden biridir. O şuursuz hayvan, kendi yavrusuna veya insana acıyıp da o sütü kendi kendine üretemez. O kan havuzundan o temiz sütü süzüp çıkararak güç, mutlak bir şefkat ve ilim sahibidir. Hayvan sadece bir tabladır, rızık sunan ise Rezzâk-ı Zülcelal'dir.

Göklerin ve Yerlerin Dengesinde “Vahdeti” Tefsir Etmesi

Kâinattaki muazzam büyüklük ve galaksilerin dehşetli dönüşü insanı ezebilir. Yıldızların çarpışmadan dönmesi, kâinatın başıboş olmadığına delildir. Kur'an bu nizamı “Yaratıcının teklifi” olarak tefsir eder.

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا ۗ مَا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفَوتٍ ۗ فارجع البصر ۗ هل ترى من فطورٍ

“Yedi göğü tabaka tabaka yaratan O'dur. Rahman'ın yaratışında hiçbir uyumsuzluk göremezsin. Bir kere daha gözünü çevir bak; hiçbir çatlak, bir kusur görebiliyor musun?” (Mülk Suresi, 3)

Milyarlarca yıldır dönen galaksilerde, gezegenlerin yörüngelerinde en ufak bir sapma, milimetrik bir gecikme olmaz. Kur'an kâinatın bu suskun nizamına ses olur ve der ki: Eğer bu sarayın tek bir Sultanı olmasaydı, buraya başka eller karışsaydı bu nizam saniyeler içinde çökerdi. Kâinattaki bu kusursuz bütünlük ve “çatlaksızlık”, mahlukata karşı Allah'ın tek ve bir olduğunun sarsılmaz hüccetidir.

5- NECİYİZ?

İnsan, Kur'an'ın nuru olmadan kendine baktığında, kendini sadece et ve kemikten ibaret, tesadüfen dünyaya gelmiş, aciz ve fani bir hayvan gibi görebilir. Kur'an ise insanı, kâinat sarayının **en nazenin bir misafiri, en kapsamlı bir meyvesi** ve yeryüzünün **şerefli bir halifesi** olarak tefsir eder.

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً ۗ

“Hani Rabbin meleklere, ‘Ben yeryüzünde bir halife var edeceğim’ demişti.”
(Bakara Suresi, 30)

Halifelik, yeryüzündeki ilahi icraatları tartmak, anlamak ve Allah adına tasarrufta bulunmak memuriyetidir. İnsan, küçüklüğüne rağmen kâinatın merkezindedir.

Kur'an insana der ki: Sen başıboş bir ot veya sıradan bir hayvan değilsin. Sende bütün kâinatın fihristesi var. Gözünle ışık alemini, kulağınla sesler alemini, aklınla ilim alemini tartarsın. Sen, bu kâinat sultanının yeryüzündeki **en yüksek memuru ve muhatabısın**. Öyleyse vazifen; bu saraydaki harika sanatları seyredip, kendi acizliğini anlayıp, o Sanatkar'a kulluk (ibadet) ve şükretmektir.

6- NEREDEN GELDİK?

İnsan, bu dünyaya adeta bir fırlatılmışlık hissiyle bakabilir; "Ben durup dururken neden buradayım?" diyebilir. Kur'an, insanın kökenini sadece anne karnından veya topraktan ibaret görmez; onu çok daha derin bir nurani geçmişe, "**Ezel Meclisine**" ve ilahi bir iradeye bağlar.

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى
أَنْفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ؟ قَالُوا بَلَىٰ ۗ شَهِدْنَا ۗ؟

"Hani Rabbin, Âdemoğullarının bellerinden zürriyetlerini almış ve onları kendilerine şahit tutarak, 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim?' demişti. Onlar da, 'Evet, şahit olduk (Sen bizim Rabbimizsin)' demişlerdi." (A'râf Suresi, 172)

İnsan bu dünyaya tesadüfen, bir çamur patlamasıyla gelmemiştir. Bilakis, ruhlar aleminde, ezel canibinde Allah'a söz vermiş (Bela/Evet demiş) bir misafirdir.

Kur'an bu hakikatle insana der ki: Senin aslın bu fani dünyaya ait değil. Sen ilahi bir meclisten, temiz bir alemde gönderildin. Şu an üzerinde bulunduğun toprak ise senin asıl vatanın değil, sadece bir imtihan salonunun ve geçici bir ticaretgahıdır. Geldiğin yer, bir "Rahmet Tahtı"dır.

NEREYE GİDİYORUZ?

İnsanı en çok korkutan, ihtiyarlık ve ölüm perdesidir. Kur'an'ın nuru olmazsa, ölüm kapısı simsiyah, dipsiz, insanı yutup yok edecek karanlık bir kuyu gibi görünür. Kur'an ise ölümü bir yok oluş değil; **asıl vatana bir terhis tezkeresi, dostlara kavuşma köprüsü** ve ebedi bir saadetin başlangıcı olarak tefsir eder.

يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً فَادْخُلِي فِي
عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّاتِي

“Ey huzura kavuşmuş nefis! Sen O’ndan, O da senden razı olarak Rabbine dön! (Salih) kullarımın arasına katıl ve cennetime gir!” (Fecr Suresi, 27-30)

Kışın ölen bitkilerin baharda daha güzel bir surette dönmesi gibi; dünya zindanından ve imtihan meydanından ayrılan insan da ebedi bir bahara doğru yürümektedir.

Kur’an, müminin nazarında ölümün çehresini değiştirir. Ölüm, bu dünya asker ocağından terhis edilmektir. Kul, “İnnâ lillâh ve innâ ileyhi râciûn” (Biz Allah’a aitiz ve nihayet O’na döneceğiz) sırrıyla bilir ki; nereye gidiyorsa, oranın Sultanı, onu bu dünyada sütle besleyen, baharla rızıklandıran, şefkatle büyüten Zat’ın ta kendisidir. Yabancı bir yere değil, asıl sahibine ve ebedi vatanına dönmektedir.

8- Elementlerin ve Tohumun Toprak Altındaki “İtaatini” Birer Sanat Mucizesi Olarak Tefsir Etmesi

İnsan, simsiyah ve kokmuş toprağa baktığında onda hiçbir hayat emaresi görmeyebilir. Kur’an ise toprağı, içinde milyonlarca farklı fabrikanın yan yana çalıştığı, ama hiçbirinin diğerinin işini karıştırmadığı ilahi bir laboratuvar olarak tefsir eder.

إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَىٰ؟ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ
مِنَ الْحَيِّ؟ ذَلِكُمْ اللَّهُ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ

“Şüphesiz tohumu da, çekirdeği de çatlatıp yaran Allah’tır. O, ölüden diriye çıkarır, diriden de ölüyü çıkarandır. İşte Allah budur. Öyleyse nasıl (haktan) çevriliyorsunuz?” (En’âm Suresi, 95)

Aynı toprağa, aynı elementlerin içine; yan yana bir kayısı çekirdeği, bir domates tohumu ve bir gül tohumu ekersiniz. Hepsi aynı çamurdan beslenir, aynı suyu içer, aynı güneşi alır. Fakat o zifiri karanlık toprak altında, kör ve şuursuz tohumlar hiç şaşırmadan kendilerine ait programı çalıştırırlar. Çamurdan gülün kokusu, kayısının tadı, domatesin rengi süzülür.

Kur'an der ki: Toprak altındaki o yarıma ve çatlama (fâlik), tesadüfi bir patlama değildir. Tohumu yaran ve ona yol gösteren, genetik şifreyi yazan ve onu her baharda açan ilahi bir ilimdir. Toprak sadece bir perdedir; o tohumu çatlatıp içinden hayatı çıkaran ise "Fâtır-ı Hakîm" olan Allah'tır.

Dağları Yeryüzünün Birer "Kazığı ve Direği" Olarak Tefsir Etmesi

İnsan, yeryüzündeki heybetli dağları sadece magmanın sıkışmasıyla oluşmuş taş ve toprak yığınları olarak görebilir. Kur'an ise dağları, yeryüzü gemisinin dalgalanıp insanı sarsmaması için çakılmış birer sabitleyici direk (kazık) olarak tefsir eder.

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا؟ وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا؟

"Biz, yeryüzünü bir döşek, dağları da birer kazık yapmadık mı?" (Nebe Suresi, 6-7)

Yeryüzünün altı, erimiş mağma tabakasıyla çalkalanan dehşetli bir deniz gibidir. Üzerinde yaşadığımız kabuk ise o denize nispeten çok incedir. Kur'an bu harika benzetmeyle (وتاد - kazıklar) modern jeolojinin ancak son asırda "izostazi" ve "dağ kökleri" adıyla keşfettiği gerçeğe işaret eder.

Dağlar, yeryüzünün altına doğru derin kökler salarak yer kabuğunun kaymasını ve sarsılmasını engeller. Kur'an, o sessiz ve heybetli dağları tabiatın kör kuvvetlerinin elinden alır; onları, insan yeryüzü döşeginde rahat uyusun diye zemine çakılmış ilahi birer emniyet kilidi olarak takdim eder.

Yağmurun Nüzulünü Bir "Rahmet ve Ölçü" Mucizesi Olarak Tefsir Etmesi

İnsan, gökyüzünden tonlarca suyun dökülmesini sadece atmosferik bir basınç değişikliği, soğuk ve sıcak hava dalgalarının tesadüfi bir çarpışması olarak görebilir. Kur'an ise bulutları birer sünger, yağmuru da kâinat sarayının misafirlerine özel bir ölçüyle gönderilen bir ikram olarak tefsir eder.

وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ؟ فَأَنْشُرْنَا بِهِ؟ بَلْدَةً مَيِّتًا؟ كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ

"O, gökten bir ölçüye göre su indirendir. Biz onunla ölü bir memlekete hayat verdik. İşte siz de böyle çıkarılacaksınız." (Zuhruf Suresi, 11)

Tonlarca ağırlıktaki su kütlesi gökyüzünde, başımızın üstünde yerçekimine meydan okuyarak bulutlar halinde taşınır. Eğer bu su, bir kova devrilir gibi birden ve bütünüyle yeryüzüne inseydi, dünyayı yerle bir eden bir felaket olurdu.

Kur'an bize gösterir ki; o dehşetli su kütlesi, yukarıda **“bi-kaderin” (bir ölçüyle)** süzülür, her bir damlası tane tane, birbirine çarpmadan ve hız sınırını aşmadan yeryüzüne iner. Hava sürtünmesi olmasa mermi gibi kafaları delecek olan o damlalar, birer şefkat şurubu gibi toprağa düşer. Şuursuz hidrojen ve oksijen gazları insanı düşünüp ona göre şefkatle inemeyeceğine göre; yağmur tabiatın bir tesadüfü değil, Rahman'ın yeryüzü misafirhanesine gönderdiği hususi bir rızıktır.

Gece ve Gündüzün Dönüşümünü Bir “Dinlenme ve Faaliyet” Dengesi Olarak Tefsir Etmesi

İnsan, dünyanın kendi eksenini etrafındaki dönüşünü mekanik bir hareketten ibaret sanabilir. Kur'an ise bu astronomik hadiseyi, insanın biyolojik ve ruhi ihtiyaçlarına göre tasarlanmış şefkatli bir perdeleme ve aydınlatma olarak tefsir eder.

فَالِقُ الْإِصْبَاحِ ۚ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ۚ ذَٰلِكَ
تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ

“O, sabahı aydınlatandır. O, geceyi bir dinlenme zamanı, güneş ve ayı birer hesap ölçüsü kıldı. İşte bu, Azîz (her şeye galip olan), Alîm (her şeyi bilen) Allah'ın takdiridir.” (En'âm Suresi, 96)

Eğer dünya dönmeseydi veya çok yavaş dönseydi; bir tarafı sürekli gündüz olup sıcaktan kavrulacak, diğer tarafı sürekli gece olup donacaktı. Kur'an kâinatın bu hareketine bakar ve insana der ki:

Gece, yorulan bedeniniz ve ruhunuz için üstünüze örtülen siyah, sakın bir örtüdür; gündüz ise rızınızı aramanız için yakılan bir lambadır.

Koca dünya küresi, içindeki küçük bir insanın uykusu ve rızkı için adeta bir beşik gibi döndürülmektedir. Bu dehşetli hızdaki dönüşün insana hiçbir sarsıntı hissettirmeden, tam zamanında geceyi ve gündüzü getirmesi, kâinatı yöneten Zat'ın insanı çok iyi tanıdığıнын, onun biyolojisine göre kâinatı ayarladığının (takdir) apaçık bir ispatıdır.

Kur'an'sız Bakış ile Kur'anî Bakış

Kur'an'sız bakış ile Kur'anî bakış arasındaki fark; karanlık, fırtınalı bir gecede el yordamıyla yürümeye çalışan bir adamın çaresizliği ile gündüz vakti, güneşi arkasına almış bir seyyahın emniyeti arasındaki fark gibidir.

Aynı kâinata, aynı insana ve aynı hadiselere bakarlar; fakat biri her şeyi bir "cenaze" ve "kaos" olarak görürken, diğeri her şeyi bir "saray" ve "mektup" olarak okur. Bu iki bakış açısını Kur'an'ın üslubuyla karşılaştırmalı olarak şöyle tefsir edebiliriz:

Kâinata Bakış: "Kör Tesadüf" vs. "İlahi Saray"

- **Kur'an'sız Bakış (Maddecî/Tabiatçı):** Kâinatı kör kuvvetlerin, serseri tesadüflerin ve camid (cansız) elementlerin çarpışma alanı olarak görür. Güneş, her an patlayıp bizi yok edebilecek kör bir gaz kütesidir. Toprak, kokmuş bir çamurdur. Hayvanlar, acımasız bir yaşam mücadelesinin (altta kalanın canı çıksın felsefesinin) köleleridir. Bu bakışta kâinat mahlukata karşı sağır, dilsiz ve yabancıdır.
- **Kur'anî Bakış (Tevhidî):** Kâinatı baştan ayağa süslenmiş, her köşesi hikmetle tasarlanmış bir "Saray" ve antika sanatlarla dolu bir "Sergi" olarak görür. Güneş, o sarayın tavanına asılmış şefkatli bir lamba; bulutlar, rızık taşıyan birer memur; toprak ise her baharda milyonlarca muhteşem kumaşı dokuyan ilahi bir tezgâhtır. Her şey birbiriyle yardımlaşır.

أَلَمْ يَخْلُقْ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا؟ مَا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفَوتٍ؟ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِن فُطُورٍ

Gökleri yedi kat üzerine yaratan O'dur. Rahman'ın bu yaratmasında bir düzensizlik bulamazsın. Gözünü bir çevir bak, bir çatlak görebilir misin?(Mülk Suresi, 3)

İnsana Bakış: "Gelişmiş Bir Hayvan" vs. "Eşref-i Mahlukat"

- **Kur'an'sız Bakış:** İnsanı, ihtiyaçları sonsuz ama iktidarı hiç hükmünde olan aciz bir mahluk olarak görür. Doğar, büyür, acı çeker ve toprakta çürüyüp yok olur. Bu bakışa göre insan, tesadüfen dünyaya fırlatılmış, kuyruksuz, dayanıksız ve neticede hiçliğe mahkum bir hayvandır. Bu felsefe insanı derin bir hüzne ve değersizlik hissine boğar.
- **Kur'anî Bakış:** İnsanı, kâinatın en nazenin meyvesi, ilahi isimlerin en parlak aynası ve kâinat Sultanı'nın yeryüzündeki şerefli bir "Halifesi" olarak tefsir eder. İnsanın

her arzusu gözetilir, kalbi ebediyetle tatmin edilir. İnsan acizdir ama duasıyla Kadîr-i Mutlak'a bağlanır; fakirdir ama Rezzâk-ı Zülcelal'in nihayetsiz hazinelerine muhataptır.

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فَايَ أَحْسَنَ تَقْوَىٰ يَمِ؟

“Şüphesiz biz insanı en güzel bir biçimde (en mükemmel kıvamda) yarattık.”

(Tîn Suresi, 4)

Hadiselere ve Musibetlere Bakış: “Zulüm/Şanssızlık” vs. “Kader/İmtihan”

- **Kur'an'sız Bakış:** Hastalıkları, depremleri, ihtiyarlığı ve musibetleri doğanın insana savurduğu kör tokatlar veya birer “şanssızlık” olarak görür. İhtiyarlık, hayat sahnesinden kovulmaktır; hastalık, vakit kaybıdır. Bu yüzden Kur'an'sız akıl, musibetler karşısında isyan eder veya derin bir ümitsizliğe düşer.
- **Kur'anî Bakış:** Dünyanın bir keyif yeri değil, bir “İmtihan Meydanı” ve bir “Ticaretgah” olduğunu bilir. Başa gelen musibetler kör tesadüfün işi değil, Hakîm olan Allah'ın terbiyesidir (kaderdir). Hastalık günahları temizler; ihtiyarlık ebedi hayata yaklaşmanın müjdesidir; zorluklar ise insanın içindeki elmas gibi istidatları ortaya çıkaran ilahi birer potadır.

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ
وَالثَّمَرَاتِ؟ وَيَشِّرِ الصَّابِرِينَ؟

“Andolsun ki sizi biraz korku, açlık ve mallardan, canlardan ve ürünlerden eksiltmekle imtihan edeceğiz. Sabredenleri müjdele!” (Bakara Suresi, 155),

Ölüme Bakış: “İdam-ı Ebedi (Hiçlik)” vs. “Terhis ve Vuslat”

- **Kur'an'sız Bakış:** Ölümü en büyük dehşet, en büyük düşman ve her şeyin bittiği an olarak görür. Kur'an'sız bir akıl için ölüm, insanın sevdiği her şeyden kopup zifiri karanlık bir kuyuya düşmesidir; yani bir “İdam-ı Ebedi”dir. Bu yüzden bu bakışa sahip olanlar ölümü unutmak için kendilerini eğlenceye ve dünyaya hissetmeyecek derecede kaptırırlar.
- **Kur'anî Bakış:** Ölümü, dünya zindanından ve asker ocağından ebedi bir rahatlığa

“Terhis Edilmek” olarak görür. Ölüm bir yok oluş değil; asıl vatana, ecdada ve başta Resulullah (a.s.m.) olmak üzere bütün dostlara kavuşma (vuslat) köprüsüdür. Toprağın altına giren beden, baharda fışkıracak bir tohum gibi, ebedi bir hayat için ekilmektedir.

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا؟

“O, hanginizin daha güzel amel yapacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratandır.” (Mülk Suresi, 2)

Özetle; Kur’an’sız bakış açısı, elindeki kırık felsefe feneriyle kâinatı dehşetli bir vahşetgâh, insanı ise ölüme mahkum bir zavallı olarak görür. Kur’anî bakış ise, kâinatı baştan başa nurlu bir cami, insanı o caminin mübarek bir cemaati, ölümü bir terhis tezkeresi ve hadiseleri ise Rahman’ın şefkatli mektupları olarak tefsir eder. İnsana dünya ve ahiret saadetini veren, ruhunu huzura kavuşturan yegane iksir de işte bu Kur’anî bakıştır.

ve mahlukata karşı Allah’ın hücceti

Kur’an Allah’ın Hüccetidir

Üstadımızın Kur’an için zikrettiği ikinci vasıf şudur: **Kur’an, mahlûkata karşı Allah’ın hüccetidir.** Hüccet, delil ve susturucu belge demektir. Cenab-ı Hak insanlara peygamberler ve kitaplar göndermiştir ki kıyamet günü hiç kimse, “Ya Rabbi, bize hakikat bildirilmedi, bize yol gösterilmedi, bize uyarıcı gelmedi” diyemesin.

Bahane Kapısı Kapanmıştır

Nisa suresinde bu mana açıkça bildirilir:

رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِيَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ؟

“Peygamberleri müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak gönderdik ki, peygamberlerden sonra insanların Allah’a karşı bir hüccetleri kalmasın.” Nisâ

Yani Allah kullarına hak yolu bildirmiş, peygamberleri göndermiş, kitapları indirmiş ve doğru ile yanlış ayırmıştır. Artık insanın cehalet bahanesine sığınacak bir kapısı kalmamıştır.

Netice

Demek ki Kur'an iki büyük vazife görür. Birincisi, kâinat kitabını tefsir eder; eşyaya hakiki manasını verir, varlıkların Allah'a bakan yüzünü gösterir. İkincisi, insanlara karşı Allah'ın hücceti olur; hakikati bildirir, imana davet eder, inkâr ve gaflet bahanesini ortadan kaldırır. Bu sebeple Kur'an, Hâlık-ı âlemi tanıtan en büyük üç delilden biridir.